

ACADEMIA ROMÂNĂ

„Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii”,
cod SIPOCA 3

Rezultat R2: Analiză realizată privind calitatea din perspectiva relevanței programelor oferite de universități pe domenii de specializare cu potențial de dezvoltare regională (la nivel regional)

MODUL 12: ANALIZA PROGRAMELOR OFERITE DE UNIVERSITĂȚI PE DOMENII DE SPECIALIZARE. METODOLOGIE ȘI RAPORT PRIVIND CALITATEA DIN PERSPECTIVA RELEVANȚEI PROGRAMELOR OFERITE DE UNIVERSITĂȚI PE DOMENII DE SPECIALIZARE, LA NIVEL REGIUNII BUCUREȘTI - ZONA 2 - rezumat -

Elaborată de către autor:

Expert management universitar 12

Conf. Dr. Dalia Simona Miron

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Obiectivele specifice ale proiectului *Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii* se încadrează în strategia Europa 2020 și în viziunea strategică a Programului Operațional Regional 2014 – 2020 (POR, 2015) „*pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii și realizarea coeziunii economice, sociale și teritoriale*”.

Conform POR, au fost formulate direcțiile de acțiune strategice naționale și europene după o analiză detaliată a situației socio- economice a zonelor de dezvoltare din România. Au fost semnalate probleme grave de competitivitate față de celelalte state membre ale Uniunii Europene. La nivel național au fost alocate fonduri insuficiente pentru sectorul cercetare-dezvoltare-inovare, doar 0.42% din PIB în anul 2012, față de o asumare de 2% conform obiectivelor pentru 2020. Sistemul național de cercetare-dezvoltate-inovare este inefficient și fragmentat, nu există un flux cercetare-educație-mediul de afaceri. Rezultatele cercetării aplicative și inovative nu sunt transferate către sectorul de producție. Numărul de întreprinderi mici și mijlocii este redus, cultura antreprenorială este insuficient dezvoltată, nu au fost realizate punți de comunicare cu mediul academic și de cercetare, astfel companiile românești rămân necompetitive pe piața regională.

Universitățile trebuie să își adapteze programele de studii conform cerințelor de pe piața muncii și sectoarelor economice competitive. Dezvoltarea conexiunilor cu centrele de cercetări și mediul de afaceri poate duce la îmbunătățirea situației financiare a universităților și la o mai bună adaptare și integrare a absolvenților la cerințele angajatorilor publici sau privați. O atenție deosebită trebuie acordată formării profesionale continue și reconversiei profesionale, prin inițierea și susținerea procesului de învățare continuă, mai ales pentru populația activă încadrată în câmpul muncii. În anul 2011, doar 1,6% din forța de muncă adultă a participat la programe de educație și formare profesională. Furnizorii de educație și formare trebuie să creeze și să dezvolte sisteme de educație pe tot parcursul vieții astfel încât angajații să fie performanți iar angajatorii să rămână competitivi pe piața muncii, trebuie încurajate și susținute relațiile angajați-angajatori-furnizori de educație.

Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2014-2020 subliniază “necesitatea realizării investițiilor în educație și rolul acesteia în dezvoltarea economică”. Nu poate fi asigurată și susținută dezvoltarea economică competitivă și durabilă fără forță de muncă pregătită corespunzător. Investițiile în educație, infrastructură și programe de studii competitive reprezintă temelia pentru dezvoltarea competențelor adecvate pe piața muncii, durabile și favorabile incluziunii pentru populația activă. Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015 - 2020 și Strategia națională pentru competitivitate 2015-2020 au subliniat necesitățile privind competențele, pentru o trecere treptată către “o economie

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

bazată pe cunoaștere și o cerere crescută de locuri de muncă înalt calificate”. Modernizarea și consolidarea învățământului terțiar trebuie tratate ca priorități naționale ale strategiei pentru competitivitate pe termen lung.

Metodologie

Pentru elaborarea acestui studiu au fost stabilite un plan de lucru alături de ceilalți experți implicați în realizarea Rezultatului 2 și o metodologie de realizare a analizei privind calitatea și relevanța programelor oferite de universități, pe domenii de specializare, cu indicatorii aferenți. Au fost inventariate și analizate programele oferite de universitățile de stat din regiune, utilizând metodologia propusă. Au fost consultate toate sursele publice disponibile, *site*-urile și paginile *web* ale universităților și facultăților, rapoartele rectorilor, strategiile de dezvoltare ale universităților, rapoartele ARACIS, documentele de autoevaluare, documentele de evaluare externă a calității, rapoartele studenților.

A fost creată o bază de date cu informații privind: date de identificare pentru universități, facultăți, departamente; persoane cheie ce ar putea fi de ajutor în achiziționarea datelor necesare precum și în analiza și interpretarea aspectelor specifice; adrese de e-mail, portaluri web; specializări oferite pentru toate cele trei cicluri, licență/masterat/doctorat; forma de învățământ (zi/frecvență redusă/învățământ la distanță); cifra de școlarizare și numărul de absolvenți, pentru perioada 2011-2016; dinamica studenților din diferitele cicluri; număr de credite transferabile; prezența în programele de studii a cursurilor privind dobândirea competențelor transversale (cursuri de limbi străine, secții cu predare în limbi străine, cursuri de TIC și antreprenoriat); prezența stagiilor de practică de specialitate și modul de organizare a acestora (implicarea Universității în asigurarea unor contracte cu parteneri importanți din domeniul de specializare, *internship*-uri naționale sau internaționale prin programele de mobilități ERASMUS+ sau alte proiecte destinate studenților/masteranzilor/doctoranzilor); centre de cercetare, implicarea studenților în activitatea de cercetare/proiecte aflate în derulare; centre de consiliere profesională, organizarea de dezbateri/manifestări alături de agenți economici/potențiali angajatori; organizarea de concursuri/manifestări menite să sprijine dezvoltarea și afirmarea tinerilor încă din perioada de studii; cursuri post-universitare și de formare continuă pentru absolvenți; alumni.

A fost elaborat un chestionar, împreună cu experții desemnați pentru rezultatul 2. Chestionarele au fost transmise universităților alocate iar ulterior au fost planificate vizite la universități și au fost discutate cu reprezentanții desemnați ai universităților rezultatele chestionarelor. Nu toate universitățile au răspuns solicitărilor Academiei Române. Pentru unele universități, discuțiile au fost doar telefonice, iar în alte cazuri s-a preferat comunicarea prin e-mail. Toate datele din chestionare și interviuri au fost

analizate și interpretate privind relevanța programelor universitare pe domenii de specializare în raport cu piața muncii.

Profil teritorial-regional

Datele referitoare la regiunea București - Ilfov au fost extrase din Planul de dezvoltare regională a regiunii București - Ilfov, 2014-2020 și din datele furnizate de Institutul Național de Statistică. Conform datelor din Recensământul Populației 2011, la nivelul regiunii București-Ilfov a fost înregistrată o populație de 2.272.163 locuitori, având și cel mai ridicat grad de urbanizare la nivel național, 92.2%. Municipiul București, capitala țării, reprezintă cea mai mare aglomerare urbană din România. Populația înregistrată la recensământul populației din 2011 a fost de 1.883.425, cu o densitate de aproximativ 8.160 locuitori/km². 9% din populația totală a României și peste 17% din populația urbană a țării se concentrează în capitala țării⁶. Populația activă, cuprinsă mai ales în grupa de vârstă 20-64 ani reprezintă peste 68% din populația capitalei, conform recensământului din 2011.

Referitor la nivelul de instruire al persoanelor adulte (25-64 ani) se observă că ponderea persoanelor cu nivel superior de educație la nivelul regiunii a crescut constant, de la 23.8% în anul 2004 la 35% în anul 2014⁷, fiind chiar mai ridicată față de media europeană. “Regiunea București-Ilfov reprezintă cel mai important centru educațional din România” (MDRL, 2010). În București se numără 34 de instituții de învățământ superior, fiind mediul universitar cel mai dezvoltat din țară. 253.247 de studenți sunt înregistrați la nivelul capitalei, față de 716.464 la nivel național, aproximativ 35% din numărul total al studenților sunt concentrați în București. „Municipiul București reprezintă cea mai mare piață din România și una dintre cele mai mari din Sud-Est-ul Europei”.

Capacitatea administrativă puternic dezvoltată și sectorul serviciilor reprezintă punctele esențiale ale zonei, construcțiile și transportul sunt ramuri importante ce contribuie la dezvoltarea zonei, iar educația, cercetarea și sectorul TIC sunt sectoarele cheie ce asigură competitivitatea și potențialul de dezvoltare al capitalei. Colaborările dintre universități și institutele de cercetare cu partenerii industriali, IMM-uri, asigură transferul de tehnologii și cercetări inovative către mediul de afaceri.

Conform ANCS sistemul de cercetare-inovare din România cuprinde unități și instituții de cercetare dezvoltare de drept public, operatori economici în sectorul privat și clustere: 46 de Institute Naționale de Cercetare Dezvoltare (din care 65% în regiunea București-Ilfov), 66 institute și centre de cercetare ale Academiei Române (52 de institute, 14 centre de cercetare), 56 universități publice acreditate (34 în București), 96 institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare organizate ca instituții publice și 40 de clustere, din care 17,5% în regiunea București Ilfov în domenii precum: electronică, textile, industrie alimentară, inginerie electrică, industrie aerospațială, mecatronică și

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

sisteme de automatizare⁶. În pofida numărului mare de universități și centre/institute de cercetare-dezvoltare-inovare publice și private din capitală, ponderea în PIB a cheltuielilor de cercetare-dezvoltare din București, nu a depășit 1%.

Concluzii

Toate universitățile alocate reprezintă elita învățământului național, sunt poli regionali de excelență științifică și creație artistică, fie că sunt cele mai vechi și cu tradiție instituții de învățământ superior din țară, fie, cazul SNSPA reprezintă o școală de referință, tânără și plină de dinamism.

Toate universitățile urmăresc obiectivele și direcțiile de acțiune prevăzute de SNCDI cercetarea științifică, inovarea/creația artistică reprezintă preocupări majore ale universităților, formarea de profesioniști cu grad înalt de specializare (doctorate/postdoctorate), implementarea proiectelor naționale și internaționale, creșterea vizibilității internaționale prin susținerea mobilităților și prin susținerea publicațiilor. Universitățile alocate prezintă un număr mare de programe de studii acreditate, care furnizează absolvenți având diferite specialități și a căror inserție se realizează pe piața muncii la nivel național. Impactul calității procesului educațional este extins, în toate cazurile, la nivel național sau chiar european.

Conform planurilor strategice de dezvoltare pentru intervalul 2016-2020, monitorizarea și creșterea angajabilității este unul dintre principalele obiective stabilite la nivel instituțional, însă metodologia și mai ales instrumentele necesare cuantificării acestui indicator lipsesc sau, în cazul în care există, nu generează rapoarte publice care să permită analiza lor adecvată. Singurele dovezi ale aplicării lor rămân rapoartele de evaluare externă a calității sau rapoartele periodice ale rectorilor privind starea universității, iar acestea din urmă se rezumă în multe cazuri la un număr limitat de date numerice, însoțite de calificative cum ar fi bun sau satisfăcător. Angajarea absolvenților în alte domenii decât cel de specializare aduce dificultăți suplimentare în evaluarea cu acuratețe a angajabilității. În ansamblu, gradul de internaționalizare rămâne unul redus, iar evaluările externe semnaleză frecvent importanța studenților străini nu doar prin creșterea veniturilor, ci și prin saltul calitativ determinat.

Regiunea alocată este atipică pentru contextul regional, fiind caracterizată de o rată a șomajului destul de redusă și printr-o capacitate de absorbție a specialiștilor din diverse domenii destul de mare. O particularitate ar fi prezența unui număr considerabil de angajatori mari, însă nu este clar în ce măsură aceștia sunt implicați direct în proiectarea și optimizarea curriculară. Participarea la procesul de învățământ este în continuare una redusă, chiar dacă fiecare universitate în parte organizează întâlniri cu actorii de pe piața muncii, în mod special pentru medierea contactului acestora cu viitorii absolvenți.

În plus, lipsesc procedurile care descriu modul de selecția al potențialilor angajatori, astfel încât aceștia să fie reprezentativi pentru contextul regional și mai ales național. Lipsesc, sau cel puțin nu sunt menționate explicit, baze de date cu reprezentanții mediului economic direct interesați de absolvenții din anumite domenii de specializare sau din domenii conexe. Importanța acordată stagiilor de practică trebuie crescută în continuare, alături de facilitarea accesului la infrastructura de cercetare. De altfel, un contact mai eficient cu potențialii angajatori poate fi instituit prin activitățile de cercetare, finanțate din fonduri publice sau private.

Angajabilitatea absolvenților trebuie monitorizată specific în cazul celor care își continuă studiile, în cadrul aceleiași instituții de învățământ terțiar sau în alte universități. Analizele trebuie să evidențieze schimbarea ulterioară a statutului pe piața muncii, făcând o diferențiere între cei rămân în învățământ, cei care se angajează în instituții publice și cei care desfășoară activități în mediul privat. Nu în ultimul rând, complexitatea procesului de monitorizare a traseului profesional al absolvenților impune o procedură și un instrument unice la nivel național. În marea majoritate a cazurilor, bazele de date constituite de instituțiile care reprezintă exemple de bună practică în domeniu nu fac publice informațiile, nici măcar sub forma rapoartelor instituționale periodice solicitate de legislație. Schimburile de date sunt rare, frecvent limitate la un domeniu îngust de specializare și mai ale în cadrul unor proiecte inter-regionale sau naționale. Din acest motiv, pornind de la experiența dobândită în cadrul unor studii naționale, implementarea unei platforme unice de monitorizare a angajabilității este obligatorie în estimarea corectă a calității și relevanței programelor de studiu acreditate.